

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **12/08/2019**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy

Produkcia v priemysle za január-jún 2019 dosiahla 14 292,3 mld. KZT (32,9 mld. EUR) a **medziročne sa zvýšila o 5,9 %**. **Hlavný podiel patril ťažbe ropy** (44,7 % celkovej produkcie v priemysle), **metalurgickému priemyslu** (16,3%), **ťažbe kovových rúd** (6,3 %), zásobovaniu elektrickou energiou, plynom a parou (5,7 %), výrobe potravín (5,3 %). **Priemyselná výroba** sa na celkovej produkcii podieľala zanedbateľnými 3,9 % a oproti 1. polroku 2018 **sa zvýšila o 13,4 %**. Až 66 % produkcie v priemysle pokryli 4 oblasti, ktorých hlavným odvetvím je ťažba nerastných surovín – Atyrauská, Mangystauská, Západokazašská a Karagandijská oblasť. Podiel hlavného mesta Nur-Sultan na produkcii v priemysle dosiahol hodnotu 2,1 %, Almaty 3,3 %. **Rast HDP za 1. polrok 2019 podľa predbežných údajov dosiahol 4,1 %**.

Investície do základného kapitálu firiem za január-jún 2019 dosiahli 5 253,3 mld. KZT (12,1 mld. EUR) a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka **sa zvýšili o 11,7 %**. Až **83,5 % prostriedkov pritom predstavovali vlastné zdroje firiem**, podiel rozpočtových prostriedkov bol 9,4 % a investícií zo zahraničia 5,1 %. Orientácia investícií do základného kapitálu nie je pre kazašskú ekonomiku mimoriadne priaznivá a neodráža snahu rozvíjať hlavne nesurovinový sektor. **50,8 % všetkých investícií v uvedenom období smerovalo do banského a ťažobného priemyslu** (medziročný nárast bol pritom 31,7 %), 13,8 % do realitných služieb (nárast o 13,8 %), 7,6 % do dopravy a skladovania a iba 6,6 % do priemyselnej výroby. Veľmi nízke sú v súčasnosti aj kapitálové investície do poľnohospodárstva, lesného a rybného hospodárstva s podielom 3,7 % na celkových investíciách. Prakticky sa už neinvestuje do hotelových a stravovacích služieb (0,8 % všetkých investícií), ani do toľko zdôrazňovanej zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb (0,8 %) alebo informačných a komunikačných služieb (0,6 %).

Pohľad na dynamiku investícií veľmi nekorešponduje s oficiálnymi vyhláseniami o novom smerovaní a dôraze na rozvoj nesurovinového sektora – za 1-6/2019 došlo k najvýraznejšiemu medziročnému poklesu investícií práve v 2 preferovaných sektoroch: v priemyselnej výrobe (-37,9 %), doprave a skladovaní (-32,1 %). Rovnako aj geografické rozdelenie naznačuje, kam majú firmy záujem znovu vkladať svoje finančné prostriedky – **40,2 % všetkých investícií smerovalo do Atyrauskej oblasti (ťažba nerastných surovín)**, podiel ostatných regiónov neprekročil hranicu 7 %. Investície do základného kapitálu firiem v hlavnom meste Nur-Sultan sa umiestnili na druhom mieste s podielom 6,8 %, v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka však zaznamenali pokles o 20 %. Nasledujúce v poradí bolo mesto Almaty so 6,3 %-ným podielom a rastom investícií o 8 %.

V oblasti **zahraničného obchodu** možno pozorovať pomerne pozitívne tendencie – jeho **celkový obrat za január-máj 2019 dosiahol 37,3 mld. USD (+19,7 %)**, vývoz bol 23,6 mld. USD (+23,3 %), dovoz 13,7 mld. USD (+ 13,4 %). Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu Kazachstanu neodráža v plnej miere výhody jeho členstva v Eurázijskej ekonomickej únii (EĽÚ) – v súčasnosti tam smeruje iba 10,2 % jeho vývozu a 39,4 % dovozu. Pozícia hlavného obchodného partnera vo vývoze vďaka exportu ropy patrí Taliansku (15,2

%), nasleduje Čína (14,2 %) a Ruská federácia (9,1 %). **Najúspešnejším exportérom do Kazachstanu v súčasnosti je Ruská federácia s podielom 37 % na dovoze**, čo predstavuje prakticky všetok dovoz z priestoru EÚ. Nad 10 % sa dostala už iba Čína (16,5 %), nasledovaná Kórejskou republikou (5,7 %) a Talianskom (4,3 %). **Hlavnými exportnými položkami Kazachstanu za 1-5/2019 boli minerálne produkty (71,8 % vývozu)**, kovy a výrobky z kovov (14,5 %), výrobky rastlinného a živočíšneho pôvodu (6,0 %). **V dovoze sú to mechanické stroje a zariadenia (42,0 %)**, výrobky chemického a gumárskeho priemyslu (16,1 %), kovy a výrobky z kovov (12,2 %), výrobky rastlinného a živočíšneho pôvodu (10,4 %).

Rozpočtové príjmy k 01.06.2019 dosiahli 5 345,1 mld. KZT (12,3 mld. EUR) s hlavným podielom daňových príjmov (68,6 %) a prijatých transferov (28,9 %). Príjmy z predaja majetku štátu boli 46,1 mld. KZT (106 mil. EUR) alebo 0,9 % celkových rozpočtových príjmov. Výdavky štátneho rozpočtu v uvedenom období predstavovali 5 207,1 mld. KZT (12 mld. EUR) a smerovali hlavne do oblasti sociálneho zabezpečenia a sociálnej pomoci (25,8 %), vzdelávania (16,7 %), zdravotnej starostlivosti (10,0 %), servisovania verejného dlhu (5,8 %), verejného poriadku, bezpečnosti a súdnictva (5,4 %), všeobecnej štátnej služby (5,6 %) a obrany (5,1 % rozpočtových výdavkov k 01.06.2019).

Miera nezamestnanosti koncom júna 2019 bola 4,8 %, nezamestnaných bolo 442,7 tis. osôb. Priemerná nominálna mesačná mzda na 1 zamestnanca v júni 2019 bola 177 963 KZT (409,6 EUR).

Centrálne banky Kazachstanu očakáva, že inflačné tlaky v 2. polroku 2019 by mohli viesť k prítvrdeniu monetárnej politiky a k **zvýšeniu základnej úrokovej sadzby, ktorá v súčasnosti dosahuje 9,00 % p.a.** s prípustným koridorom +/- 1,0 %. Medziročná inflácia koncom júna 2019 bola 5,4 % a udržiava sa v rámci cieľového koridoru 4-6 %; jej ročná hodnota (12/2018-06/2019) bola 2,6 %. **Výmenný kurz národnej meny KZT voči USD na domácej burze KASE koncom júla 2019 osciloval okolo svojho historického maxima 385,1 KZT/1 USD** a pokračoval v oslabovaní, ktoré začalo v máji 2019 rapídny mesačným poklesom o 11 % z 343,83 KZT na 381,69 KZT za 1 USD.

Ázijská rozvojová banka vo svojej júlovej prognóze vývoja ekonomiky krajín Strednej Ázie na roky 2019-2020 informuje, že **rast HDP Kazachstanu by mal dosiahnuť 3,6 % a 3,3 %**. Miera inflácie by mala byť na úrovni 5,5 % a 5,0 %.

2. Podnikateľské prostredie / štátna správa / podpora podnikania/ aktivity firiem

Ekonomické a sociálne priority vládneho kabinetu – strategické ciele do r. 2025

Premiér A. Mamin na rozšírenom zasadnutí vlády 15.07. zhodnotil prijaté opatrenia v oblasti zlepšenia sociálneho postavenia obyvateľstva a predstavil priority vládneho kabinetu na nasledujúce obdobie s výhľadom až do r. 2025. Ako uviedol, hlavnými opatreniami prijatými od začiatku tohto roku bolo 1,5-násobné zvýšenie minimálnej mzdy, 10-násobné zníženie daňového zaťaženia nízkopríjmových skupín, od 01.06.2019 bola zvýšená mzda niektorých kategórií zamestnancov v rozpočtovej sfére o 30 %. Rovnako sa od 01.04.2019 zvýšila suma adresnej sociálnej pomoci. Prijaté opatrenia pozitívne ovplyvnili príjmy okolo 5,2 mil. osôb a podporili rast priemernej mesačnej mzdy v 1. polroku 2019 o 9 %, reálnych príjmov o 5,5 %. **Prioritné úlohy vlády na nasledujúce obdobie zhrnul premiér Mamin do 7 bodov:**

- 1. Dynamická ekonomika – základ blahobytu pre všetkých:** hlavnou prioritou bude podpora tvorby nových pracovných miest. Kľúčovou otázkou tu bude získanie novej vlny investícií, kde si Kazachstan kladie za cieľ zvýšiť objem investícií do základného kapitálu každý rok o 20 % tak, aby do r. 2025 boli na úrovni 30 % HDP (18,9 % v r. 2018, plán na r. 2019 je 19,6 %). Vysoké ambície má Kazachstan aj v oblasti prílevu priamych zahraničných investícií, ktoré chce zvýšiť z 24 mld. USD v r. 2018 (plán na r. 2019-2020: 25 a 27 mld. USD) na 34 mld. USD v r. 2025. **Sektormi majúcimi najvyšší potenciál prilákať najviac PZI** sú: spracovateľský priemysel, tepelno-energetický komplex, doprava a logistika, poľnohospodársko-potravinársky komplex a cestovný ruch.
- 2. Silné regióny – silný Kazachstan:** so zahrnutím svetových trendov v urbanizácii sa vláda v rámci programov «Нұрлы жол», «Нұрлы жер» a programu rozvoja regiónov do r. 2025 bude zameriavať na kvalitatívny rozvoj veľkých aglomerácií a miest. Spoločne s akimátmi jednotlivých oblastí bolo na princípe „ľudia k infraštruktúre“ zo 6 454 vidieckych sídiel sformovaná digitálna mapa 3 387 dedín, majúcich potenciál rozvoja z pohľadu rastu počtu obyvateľov, ekonomických ukazovateľov a dostupnosti zodpovedajúcej infraštruktúry. Do konca r. 2019 bude modernizovaná infraštruktúra 53 dedín, v ktorých žije okolo 700 tis. obyvateľov. Miera urbanizácie by mala postupne rásť z 57 % v r. 2018 na 62 % v r. 2024 až na 70 % v r. 2050.
- 3. Úspešné podnikanie:** cieľom súboru prijatých opatrení (nový vládny program „Cestovná mapa podnikania 2025, realizácia 5 inštitucionálnych reforiem, rozpracovanie regionálnych programov rozvoja priemyselných odvetví a ďalšie) bude zvýšiť podiel malých a stredných podnikov na HDP zo súčasných 28,1 % na 35 % do r. 2025.
- 4. Efektívna štátna správa:** v súčasnosti pokračuje optimalizácia podriadených organizácií a im pridelených rozpočtových prostriedkov. Budú prijaté opatrenia na centralizáciu pomocných služieb (údržba budov, účtovníctvo, realizácia verejného obstarávania). Do konca r. 2019 podiel služieb poskytovaných v elektronickom formáte dosiahne 80 % a v r. 2020 stúpne ďalej na 90 %. **Od budúceho roka bude do príjmov miestnych rozpočtov prevedená daň z príjmu právnických osôb (malých a stredných firiem).** Predstavuje to stimulujúci prvok pre regióny aktívne získavajúce investície a rozvíjajúce podnikanie, nakoľko takto do svojho rozpočtu získajú dopĺňujúce zdroje.
- 5. Efektívny systém sociálneho zabezpečenia:** prijímajú sa opatrenia na zvýšenie adresnosti a efektívnosti sociálnej pomoci. Pomoc občanom v núdzi ich má stimulovať k tomu, aby sa snažili aktívne zapájať do hospodárskej činnosti. Miera nezamestnanosti by sa mala znížiť zo súčasných 4,8 % na 4,5 % v r. 2025. So zahrnutím očakávaného rastu počtu obyvateľov to znamená, že **do r. 2025 bude nevyhnutné vytvoriť pracovné miesta pre 2,7 mil. osôb.** Súčasťou systémovej modernizácie pracovného trhu bude rozvoj elektronickej pracovnej burzy, činnosť centier zamestnanosti sa zameria na proaktívne poskytovanie služieb a individuálny prístup.
- 6. Vzdelaný národ – moderné štandardy vzdelávania pre všetkých:** do konca tohto roku bude prijatý nový štátny program rozvoja vzdelávania a vedy do r. 2025. Bude riešiť problém škôl s 3-zmennou prevádzkou. Za účelom zlepšenia infraštruktúry stredného vzdelania **bude postavených 500 škôl**, z toho 100 súkromných. Do r. 2023 bude vytvorených 75 tis. miest v študentských ubytovniach (8 tis. v r. 2019) a vybudovaných 3 tis. detských škôlok.

7. **Zdravý národ – kvalita a dostupnosť zdravotníckych služieb:** výstavba nových 643 objektov zdravotnej starostlivosti v hodnote 1,1 bil. KZT (2,5 mld. EUR), z toho 95 objektov v hodnote 790 mld. KZT (1,8 mld. EUR) formou verejno-súkromných partnerstiev. Financovanie zdravotnej starostlivosti zo všetkých zdrojov by malo do r. 2024 dosiahnuť 5 % HDP. Pritom 60 % výdavkov bude orientovaných na preventívne opatrenia na ochranu zdravia a na primárnu lekársku starostlivosť.

Hodnotiacia misia MMF

Misia Medzinárodného menového fondu (MMF) navštívila Kazachstan 09.07.-16.07. s cieľom analyzovať súčasnú ekonomickú situáciu v krajine a perspektívy jej rozvoja, zhodnotiť hospodársku politiku. **Hlavné momenty hodnotiacej správy misie MMF možno zhrnúť do nasledujúcich bodov:**

- hospodársky rast Kazachstanu v 1. polroku 2019 bol vysoký (4,1 %) aj napriek tomu, že došlo k spomaleniu rastu ťažby ropy spôsobenému opravami zariadení na hlavných náleziskách (Kašagan). **Očakávaný rast HDP za r. 2019 by mal predstavovať 3,8 %,** rizikom je volatilita cien komodít, hlavne ropy, geopolitické a obchodné tlaky medzi hlavnými svetovými hráčmi.
- **Udržanie cenovej stability by malo byť hlavným cieľom monetárnej politiky** v kontexte možného rastúceho domáceho dopytu, iniciovaného nedávnym zvyšovaním miezd a sociálnych dávok. Subvencovaná úverová programová podpora pre malé a stredné podniky a domácnosti by mala byť realizovaná z rozpočtových prostriedkov, nie zo zdrojov centrálnej banky alebo penzijného fondu, ako sa deje v súčasnosti; zároveň by sa mala postupne znižovať. **Prijatý nový program na oddĺženie sociálne slabých skupín je síce prínosom, môže však viesť k ďalším nárokom na finančné zdroje.**
- **Bankový sektor, aj napriek štátnej pomoci, ostáva slabý s vysokou hladinou toxických úverov.** Plán zrealizovať previerku kvality aktív (AQR) veľkých a stredných bánk je chvályhodný a mal by predstavovať základ dlho očakávaného posilňovania bankového sektoru. **Možno očakávať, že AQR odhalí potrebu generovania dodatočného kapitálu,** akákoľvek podpora zo strany štátu by však mala byť poskytnutá iba životaschopným bankám z rozpočtových prostriedkov, nie z centrálnej banky a spoločne s príspevkami zo strany existujúcich akcionárov danej banky.
- **Plán vytvoriť samostatnú agentúru pre dohľad nad finančnými trhmi v Almaty a presunúť centrálnu banku do Nur-Sultanu nesie so sebou riziká,** ktoré bude nevyhnutné citlivo riešiť (oslabenie bankového dohľadu v prechodnom období, koordinácia medzi bankou, agentúrou a vládou). Tieto možné riziká boli uvedené v legislatíve upravujúcej pravidlá činnosti novej agentúry a bude nevyhnutné ich aplikovať ihneď do praxe.
- **Sociálne iniciatívy,** ktoré sú zahrnuté do revidovaného rozpočtu na r. 2019 (rast miezd, podpora bývania a finančná pomoc nízkopríjmovým skupinám), **prispejú k rastu deficitu verejných financií v tomto roku a v strednodobom horizonte si vyžadujú dodatočné finančné zdroje,** vrátane vyšších transferov z Národného fondu. Ďalšie zdroje rozpočtových príjmov môže generovať ich lepšia správa daní, vyššie príjmy od nesurovinového sektoru, efektívnejší výber DPH, zavedenie progresívnej dane z príjmu a nehnuteľností.

- **Urýchlenie štrukturálnych reforiem je kľúčovou podmienkou pre diverzifikáciu a udržateľný rozvoj kazašskej ekonomiky.** MMF vyjadruje svoju podporu **oblastiam identifikovaným v rámci hodnotiacej misie**, ktoré by mali prispieť k naplneniu týchto cieľov, ide hlavne o rast konkurencieschopnosti, produktivity, rozvoj nesurovinových sektorov ekonomiky, výraznejšia regionálna integrácia, zlepšovanie podmienok pre podnikanie s cieľom podporiť rast investícií, rast efektívnosti verejnej správy, prerozdelenie príjmov na úrovni miestnych samospráv, investície do zlepšovania a rozvoja zdravotnej starostlivosti a vzdelávania. Bude nevyhnutné zlepšiť ochranu vlastníckych práv a pravidlá bankrotu. Pri pokračujúcej malej privatizácii treba pokročiť aj v plánovanej prvej verejnej ponuke akcií (IPO) veľkých štátnych firiem z oblasti ropného a plynárenského priemyslu, telekomunikácií, leteckej dopravy, energetiky a železničnej dopravy.

Prognóza vývoja kazašskej ekonomiky podľa MMF

	2019	2020	2021
Rast reálneho HDP (%)	3,8	3,9	3,7
Miera nezamestnanosti (%)	4,9	4,9	4,9
Miera inflácie (%)	5,7	4,8	4,7
Deficit verejných financií (% HDP)	0,6	0,3	0,1
Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)	21,3	21,5	21,9
Deficit bežného účtu platob. bilancie (% HDP)	0,0	0,2	0,0

Zdroj: Správa MMF zo 17.07.2019

80 % veľkoobchodu kontrolujú 3 regióny

Aj napriek tomu, že Kazachstan má 14 oblastí (regiónov) a 3 mestá republikového významu, **z veľkoobchodného hľadiska (potenciálne miesta kontaktu pre slovenských exportérov) sú zaujímavé iba 3 destinácie**, ktoré za január-jún 2019 pokryli 80 % celkového objemu veľkoobchodného predaja (10 689,1 mld. KZT/ 24,6 mld. EUR). Na prvom mieste s podielom 46 % je mesto Almaty, nasleduje hlavné mesto Nur-Sultan (13 %) a Atyrauská oblasť na pobreží Kaspického mora s podielom 12 % na celkovom veľkoobchode za 1-6/2019. **Podobná situácia v súčasnosti je aj v prípade maloobchodného predaja**, kde zo 4 944,3 mld. KZT (11,4 mld. EUR) zrealizovaných za január-jún 2019 až 54 % pripadlo na dve mestá – Almaty (32 %) a Nur-Sultan (12 %).

Zahraničné firmy sa orientujú hlavne na obchod

K 01.07.2019 bolo v Kazachstane registrovaných **25 644 zahraničných právnických osôb**, čo predstavuje 5,9 % z celkového počtu 437 654 registrovaných subjektov. Zahraničné firmy pôsobia hlavne v sektore veľkoobchodu, maloobchodu, opravy vozidiel a motocyklov (49,3 % všetkých zahraničných firiem), stavebníctve (10,9 %), profesionálnej, vedeckej a technickej činnosti (6,2 %) a priemyselnej výroby (5,8 %). Spoločných podnikov so zahraničnou účasťou bolo k 01.07.2019 registrovaných 11 179, najviac ich bolo v sektore veľkoobchodu, maloobchodu, opravy vozidiel a motocyklov (33,2 %) a v priemyselnej výrobe (12,5 %).

Hlavné mesto bude mať druhý priemyselný park

17.7. to oznámil akim (primátor) Nur-Sultanu A. Kul'ginov. Súčasný priemyselný park je totiž podľa jeho slov obsadený na 95 % a prípadných nových záujemcov už nie je kam umiestniť. Otázniky však vyvoláva skutočná výrobná vyťaženosť súčasného priemyselného parku, nakoľko zo 49 projektov funguje 10 subjektov iba na základe prijímaných štátnych

objednávok, 12 firiem (uvedených do prevádzky v rokoch 2017-2018) má priemerné vyťaženie na 5-10 %, 7 na 50-60 % a iba 2 funguje na 80-90 %. Akim Kuľginov zároveň informoval, že doposiaľ boli v hlavnom meste schválené iba 2 projekty týkajúce sa programu tzv. „ekonomiky jednoduchých vecí“, ktorý kazašská vláda v súčasnosti intenzívne podporuje a jeho podstatou je domáca výroba doposiaľ dovážaných tovarov bežnej spotreby (odevy, obuv, nábytok a pod.). Rovnako sa veľa hovorí vo veľkom potenciáli v oblasti cestovného ruchu, hlavne medicínskom, vzdelávacom, kultúrnom, športovom a pracovnom. Hmatateľné výsledky však chýbajú aj napriek tomu, že hlavné mesto už disponuje potrebnou infraštruktúrou.

Bytová výstavba hlavného mesta stráca dynamiku

Premiér A. Mamin na zasadnutí štátnej komisie pre rozvoj Nur-Sultanu 25.7. vyjadril nespokojnosť nad tým, že **napriek rastúcemu dopytu po bývaní v hlavnom meste sa tempo výstavby za 6 mesiacov r. 2019 medziročne znížilo o 20 % a počet odovzdaných bytov poklesol o 33 %**. Slabé výsledky vykazujú aj investície do základného kapitálu firiem pôsobiacich v Nur-Sultane, ktoré sa v uvedenom období znížili o 20 %. Ako uviedol, vláda prijala všetky nevyhnutné opatrenia pre úspešnú realizáciu 5-ročného komplexného plánu rozvoja hlavného mesta, ktoré má slúžiť ako príklad pre ostatné regióny. Súčasná realita však tieto plány neodráža.

Nur-Sultan oslávil 6. júla svoj 21. „Deň hlavného mesta“. V tejto súvislosti stojí za zmienku, že do r. 2006 sa tento sviatok oslavoval 10. júna (10.06.1998 sa uskutočnila medzinárodná prezentácia Astany ako hlavného mesta Kazachstanu). Neskôr prezident N. Nazarbajev navrhol zmeniť tento dátum na 6. júla, s ktorým sa viažu dve udalosti: 6. júla 1994 Najvyššia rada Kazachstanu prijala rozhodnutie o novom statuse Akmoly (Astany) ako hlavného mesta a 6. júla slávi svoje narodeniny prvý prezident Kazachstanu – Nursultan Nazarbajev (narodil sa v r. 1940), po ktorom bolo hlavné mesto Astana premenované 20. marca 2019 na Nur-Sultan krátko po tom, ako odstúpil zo svojej funkcie a riadenie krajiny prenechal Ž. Tokajevovi, ktorého sám vybral.

Produkcia automobilového priemyslu rastie

Domácim automobilkám sa darí – za január-jún 2019 vyrobili (zmontovali) 20 623 motorových vozidiel pri medziročnom náraste o 40,4 %. Celkové tržby dosiahli 144,847 mld. KZT (333 mil. EUR, nárast o 64 %). V 1. polroku 2019 bolo vyrobených najviac osobných vozidiel – 18 753 jednotiek (nárast o 36,6 %), okrem toho sa vyrobilo ešte 843 nákladných vozidiel (+67,9 %), 674 autobusov (+318,6 %), 325 prívesov a návesov (+41,3 %) a 28 kusov špeciálnej techniky. Lídrom kazašského automobilového priemyslu je spoločnosť «Азия Авто» z Ust'-Kamenogorska, ktorá za 6 mesiacov r. 2019 vyrobila 9 999 automobilov (+17 %). Nasleduje «СарыарқаАвтоПром» z Kostanaja s 9 290 vozidiel (+75 %). Uvedené dve firmy pokryli v uvedenom období 93,5 % celkovej produkcie automobilového priemyslu. Rast objemu domácej výroby súvisí s rastom finančných prostriedkov poskytovaných na úverový program určený na nákup automobilov. Predaj vozidiel „Made in KZ“ na domacom trhu dosiahol 57 % z celkového počtu predaných vozidiel, čo je historicky najvyššie číslo.

Elektromobily sa na domacom trhu zatiaľ veľmi nedokázali presadiť. Za 7 mesiacov r. 2019 bolo v Kazachstane zaregistrovaných 11 elektromobilov, čo v porovnaní s 39 vozidlami v rovnakom období predchádzajúceho roka predstavuje 3,5-násobný pokles.

Realizácia PPP projektov smeruje hlavne do školských zariadení

Na zasadnutí vlády 23.7. bola predstavená aktuálna situácia v realizácii projektov verejno-súkromného partnerstva (PPP). **K 1.7.2019 bolo uzatvorených 556 zmlúv s miestnymi samosprávami v hodnote 1,29 bil. KZT (2,9 mld. EUR)**, najviac projektov je orientovaných na sektor vzdelávania (276), zdravotnej starostlivosti (114), bytového a komunálneho hospodárstva (65), kultúry a športu (49). **Najväčším PPP projektom v súčasnosti je výstavba cestného obchvatu Almaty (označovaná tiež ako БАКАД), ktorého celkové náklady predstavujú 512 mld. KZT (1,2 mld. EUR) a začatý bol v máji 2019. Ďalším je projekt zabezpečenia prístupu k internetu na vzdialených obytných miestach v hodnote 200 mld. KZT (460 mil. EUR).**

Ministerstvo národného hospodárstva KZ, pod správu ktorého spadá **Kazašské centrum verejno-súkromného partnerstva (АО "Казахстанский центр ГЧП"**, <https://kzppp.kz/>) ako spoločné okno pre investorov, rozdelilo PPP projekty do 3 kategórií. V prvej sú projekty s plnou úhradou investícií a prevádzkových výdavkov z rozpočtu (154 projektov alebo 27 %), v druhej kategórii sú projekty s čiastočnou úhradou investície z rozpočtu (265 projektov alebo 47 %) a v tretej projekty bez nároku na rozpočtové prostriedky (je ich 137 alebo 24 % všetkých projektov, ku ktorým boli už podpísané príslušné investičné dohody). **V štádiu prípravy sa nachádza 620 projektov v hodnote 1,89 bil. KZT (4,3 mld. EUR).**

Aktuálna databáza PPP projektov v Kazachstane: <https://kzppp.kz/projects>

Zverejnené poradie najväčších bánk

Agentúra Ranking KZ zverejnila 24.7. poradie najväčších bánk Kazachstanu. **Tretinu celkových aktív bankového sektora Kazachstanu (25 bil. KZT, 58,3 mld. EUR pri medziročnom náraste o 6 %) pokrýva prvá Halyk Bank s 8,6 bil. KZT (20 mld. EUR)**, s veľkým odstupom nasleduje ForteBank (1,9 bil. KZT, 4,4 mld. EUR) a Kaspi Bank (1,9 bil. KZT). Hlavným akcionárom Halyk Bank (74,5 %) je holding «АЖИМӘК», ktorého vlastníkmi rovnakým dielom sú Timur Kulibajev a Dinara Kulibajeva (zat' a dcéra bývalého prezidenta N. Nazarbajeva). Aktíva Halyk Bank sa pritom za uplynulý rok do júna 2019 (06/2018-06/2019) zvýšili o 3,8 bil. KZT, čo je takmer dvojnásobný nárast.

Previerka 14 bankových inštitúcií

Centrálne banka Kazachstanu spustila od 01.08.2019 **hlbkovú previerku kvality aktív AQR (Asset Quality Review) 14 najväčších kazašských bánk**, ktoré pokrývajú 87 % aktív bankového sektora krajiny. Analýza aktív bude trvať do konca r. 2019 a kladie si za cieľ zlepšiť transparentnosť bankového sektora Kazachstanu, zvýšiť kvalitu informácií týkajúcich sa finančnej kondície bánk a podporiť rast dôvery investorov a vkladateľov.

Zákaz nákupu vozidiel z dovozu pre štátne inštitúcie

Nariadenie podpísané predsedom vlády A. Maminom platí od 01.08.2019, zatiaľ na 2 roky. V odôvodnení sa uvádza, že úlohou opatrenia je chrániť domáci trh a podporiť rozvoj národnej ekonomiky. **Štátne inštitúcie môžu odteraz nakupovať služobné vozidlá iba od 3 domácich výrobcov. Očakáva sa, že podmienka „Made in KZ“ bude rozšírená aj na ďalšie položky, nakupované pre verejný sektor prostredníctvom portálu verejných súťaží** (kancelársky nábytok, obuv, odevy, stavebné materiály). Kazachstan je síce členskou krajinou Svetovej obchodnej organizácie WTO, zatiaľ však nepristúpil k dohode o verejnom obstarávaní GPA, iba sa vo svojom prístupovom protokole zaviazal, že tak (niekedy) urobí. **Uvedené opatrenie, ktoré prakticky zastavuje možnosť dodávok vozidiel vyrobených**

v zahraničí pre verejný sektor, nemožno označiť inak, ako novú obchodnú bariéru v automobilovom sektore.

Stratové hospodárenie štátneho holdingu

Prezident Ž. Tokajev na rozšírenom zasadnutí vlády 15.7. podrobil vážnej kritike fungovanie štátneho holdingu Kazagro a požiadal o jeho urýchlenú reformu. Ako uviedol, strata fondu v r. 2018 dosiahla 120 mld. KZT (276 mil. EUR), pričom zo 672 projektov v agrosektore, ktoré financoval, je 270 projektov (40 %) nefunkčných (!). Navrhol, aby do vedenia spoločnosti boli nominovaní zahraniční špecialisti.

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie

Stagnácia ťažby ropy

Za 1-6/2019 sa v Kazachstane vytťažilo 37,975 mil. ton ropy, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje **pokles o 1,5 %**. Kazachstan takto plní svoj záväzok voči OPEC+ postupne znižovať ťažbu ropy aj napriek jej existenčnému významu pre ekonomiku krajiny.

Výstavba nových veterných elektrární

Vedenie spoločnosti Samruk-Energo informovalo 26.07. o výstavbe **veterného parku s inštalovanou kapacitou 60 MW** s možnosťou rozšírenia až na 300 MW. Projekt realizuje jej dcérska spoločnosť (ТОО «Энергия Семиречья»), a **nachádza sa na juhu Kazachstanu pri obci Šelek v Almatinskej oblasti**. V súčasnosti prebiehajú stavebno-montážne práce 24 generátorov a príslušnej spojovacej infraštruktúry; s ukončením výstavby sa počíta v polovici roku 2020. Nová veterná elektráreň by mala pomôcť čiastočne riešiť deficit produkcie elektrickej energie z vlastných zdrojov nachádzajúcich sa v Almatinskej oblasti, ktoré v súčasnosti pokrývajú iba 50 % potrieb regiónu. **Ročná produkcia elektrárne by mala dosiahnuť 225,8 mil. kWh**. Spoločnosť Samruk-Energo už v minulosti realizovala dva projekty využívajúce obnoviteľné zdroje energie – veterný park s inštalovanou kapacitou 45 MW pri meste Jerejmentau (Akmolinská oblasť) a 2 MW fotovoltickú elektráreň pri meste Kapšagaj (Almatinská oblasť).

Ďalšia **veterná elektráreň s inštalovanou kapacitou 100 MW** sa na ploche 233 hektárov stavia **pri meste Žanatas v Žambylskej oblasti**. Celkové náklady na projekt, ktorý by mal byť uvedený do prevádzky na jar 2020, predstavujú 130 mil. USD a podieľajú sa na nich investori zo Spojených arabských emirátov (Visor International DMCC) a Číny (China Power International Holding Limited/CPIH). Elektráreň by mala svojou produkciou zásobovať 60 tis. domácností.

4. Doprava / logistika / prepravné koridory / Hodvábna cesta

Nákladná doprava stagnuje, kontajnerová rastie

Pohľad na objem prepravených nákladov za 1. polrok 2019 naznačuje, že **železničná preprava**, ktorá je základom účasti Kazachstanu v Číne podporovanom projekte Hodvábnej cesty, **v súčasnosti nevykazuje očakávanú dynamiku rastu**. Za január-jún 2019 bolo celkovo prepravených 286 185,9 mil. tkm (= tonokilometrov – preprava 1 tony tovaru na vzdialenosť 1 km) nákladu, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje minimálny nárast o 1,5 %. Aj k tomu však najviac prispela cestná doprava s rastovou dynamikou na úrovni 8,7 %, hoci jej podiel na celkovej preprave dosiahol iba 28 %. Železničná preprava so 137 386,2 mil. tkm (48 %) naďalej ostáva hlavným spôsobom

prepravy nákladov, medziročne však zaznamenala iba nepatrný nárast o 0,2 %. Určitým pozitívom je skutočnosť, že sektor dopravy dokázal za 1-6/2019 generovať tržby vo výške 3825,6 mld. KZT pri náraste o 5,6 %.

Aj napriek celkovej stagnácii objemu železničnej prepravy **možno určité pozitívne tendencie pozorovať v sektore kontajnerovej prepravy**. Za 6 mesiacov r. 2019 objem kontajnerovej prepravy cez územie Kazachstanu obidvomi smermi dosiahol 286,3 tis. TEU (kontajner 20 stôp) a v porovnaní s 206,4 tis. TEU v rovnakom období predchádzajúceho roka vzrástol o 38,7 %. **V smere Čína-EÚ-Čína bolo prepravených 143,4 tis. TEU pri medziročnom náraste o 26,4 %**. Do konca t.r. plánuje Kazachstan prepraviť cez svoje územie celkovo 900 tis. TEU.

Príjmy z dopravy

Celkové príjmy z nákladnej prepravy všetkými spôsobmi v r. 2018 dosiahli 1,7 mld. USD, **v tomto roku by to malo byť 2,4 mld. USD** a v r. 2020 by príjmy mali vzrásť na 3,3 mld. USD, hoci ešte nedávno minister priemyslu a infraštruktúrneho rozvoja Roman Skliar tvrdil, že to bude 5 mld. USD. Príčinou je údajne vplyv zahraničných sankcií, ktoré viedli k podstatnému zníženiu objemu prepravy do Iránu, kaukazských štátov a do Turecka.

Neprehľadné obstarávanie v národnej cestnej spoločnosti

Vedenie Agentúry pre boj proti korupcii informovalo 11.7. o výsledkoch **analýzy činnosti národnej spoločnosti Kazavtožol** («Казавтожол», <http://kazautozhol.kz/index.php/ru/>), ktorá je realizátorom projektov rekonštrukcie a výstavby cestnej siete v Kazachstane v rámci programu infraštruktúrneho rozvoja Nurly Žol. Boli identifikované systémové problémy v činnosti s konštatovaním, že **sferou zvýšeného rizika je oblasť obstarávania tovarov a služieb**. Proces prijímania rozhodnutí je podľa protikorupčnej agentúry charakterizovaný uzavretosťou a neprehľadnosťou, **nie je zabezpečená verejná kontrola**. Zástupcovia verejnosti sa členmi výberovej komisie stávajú iba v prípade, keď hodnota tendra prevyšuje 2 mld. KZT (4,6 mil. EUR). Ide pritom o vnútorné pravidlo spoločnosti; uvedené kritérium je podľa agentúry privysoké. Dokazuje to aj skutočnosť, že **v 1. štvrtroku 2019 sa pozorovatelia zo strany zástupcov verejnosti nezúčastnili na žiadnom výberovom konaní**, nakoľko všetky súťaže boli nastavené tak, aby ich hodnota bola nižšia ako 2 mld. KZT. Nejasnosti sú aj okolo činnosti samotnej výberovej komisie, nie sú stanovené termíny a pravidlá prijímania rozhodnutia o ich zložení, chýbajú kritériá a pravidlá prijímania za členov komisie. Podľa protikorupčnej agentúry sa zloženie výberovej komisie fakticky určuje na základe požiadavky objednávateľa.

Agentúra v svojom hodnotení ďalej konštatuje, že **problémy týkajúce sa kvality, rekonštrukcie a výstavby nových ciest v Kazachstane sú pre obyvateľstvo veľmi citlivou témou**. Krajina, aj napriek deklarovanému rozsiahlemu programu budovania a obnovy cestnej infraštruktúry, sa v súčasnosti nemôže pochváliť dobrým medzinárodným hodnotením. **V aktuálnom ratingu kvality cestnej siete**, ktorý zverejňuje Svetové ekonomické fórum WEF ako súčasť svojho hodnotenia globálnej konkurencieschopnosti, **sa Kazachstan umiestnil na 114. priečke** (SR na 73.) spomedzi 138 hodnotených krajín a oproti predchádzajúcemu hodnoteniu (106) poklesol o 8 miest. Podľa kazašskej protikorupčnej agentúry v značnej miere **k zlému stavu miestnych ciest prispieva práve korupcia**. Argumentuje tým, že za ostatného 3,5 roka bolo totiž odhalených okolo 100 trestných činov korupcie, vyšetrovaní boli funkcionári spoločností Kazavtožol, Kazachavtodor, miestnych samosprávnych orgánov a ďalších organizácií.

Interaktívna mapa stavu cestnej siete v Kazachstane: <http://kazautozhol.kz/map/>

Otvorenie najväčšieho logistického centra

Vedenie Karagandjskej oblasti oznámilo, že od 1. augusta 2019 bolo uvedené do prevádzky najväčšie veľko a maloobchodné logistické centrum v Kazachstane „Alfaruch“ s ročnou kapacitou 300 tis. ton tovaru. Centrum s rozlohou 60 ha v prvej fáze zamestná 500 osôb s postupným nárastom na 5 tis. zamestnancov.

Výstavba LRT by mala pokračovať aj napriek jej kontroverznosti

Projekt výstavby predraženej a neefektívnej železničnej trate LRT (kópia Dubaja) z letiska do centra hlavného mesta Nur-Sultan je pravdepodobne nezmyselný. Nepriamo to potvrdil prezident Ž. Tokajev, ktorý 15.7. na zasadnutí vlády vyzval autorov projektu, aby vysvetlili, ako zabezpečia plánovanú kapacitu trate (142 tis. osôb denne), keď **tok osobnej dopravy z nového letiska do mesta v súčasnosti predstavuje 2 tis. osôb a je málo pravdepodobné, že sa v nasledujúcich 2 rokoch zvýši 70-násobne, aby projekt nebol stratový.** Požiadal vládu a akimát, aby dali definitívnu bodku za celou kauzou. Tému sa venovala vláda hneď na svojom nasledujúcom zasadnutí (30.07.), keď rozhodla, že projekt, aj napriek jeho evidentnej neefektívnosti, bude pokračovať, avšak v upravenom formáte. Namiesto 19 súprav bude jazdiť 12 jednotiek a predĺži sa interval čakania medzi jednotlivými vlakmi z 3 na 10 minút. Z pôvodných 18 zastávok bude vybudovaných 11, bude skrátený počet peších prechodov. Všetky uvedené opatrenia umožnia znížiť celkové náklady na výstavbu LRT z 1,8 mld. USD na 1,2 mld. USD, 1 km bude stáť 68 mil. USD, čo je polovica v porovnaní so 150 mil. USD potrebnými na výstavbu rovnakého dopravného zariadenia vo vzorovom Dubaji.

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy

8. zasadnutie medzivládnej kazaško-kirgizskej rady

8. zasadnutie rady sa uskutočnilo v Biškeku 12.7. za prítomnosti premiérov oboch krajín. Na programe stretnutia boli otázky obchodno-ekonomickej spolupráce, kde **obidve krajiny plánujú do r. 2020 zvýšiť objem vzájomného obchodu na 1 mld. USD zo súčasných 850 mil. USD.** Rokovalo sa tiež o možnostiach spolupráce v oblasti vodno-energetického komplexu (plánuje sa výstavba vodnej nádrže na spoločnej hranici), rozvoja infraštruktúry (výstavba diaľnice medzi kazašským mestom Almaty a Čolpon-Alta na brehu jazera Issyk-Kul v Kirgizsku), priemyselnej spolupráce, dovozu ropných produktov do Kirgizska, posilňovania kultúrno-humanitárnych väzieb. Dosiahnutá bola tiež dohoda o opätovnom otvorení niekoľkých prechodov na spoločnej hranici.

6. Dôležité výstavy a veľtrhy v teritóriu (september – október 2019):

KAZBUILD

26. ročník medzinárodného stavebného veľtrhu

Termín konania: 04.09. – 06.09.2019

Miesto: Almaty, КЦДС „Atakent“, Timiriazeva 42

Web: <https://www.kazbuild.kz/ru/>

Zoznam účastníkov (2019): <https://www.kazbuild.kz/ru/vystavka/spisok-uchastnikov/2019>

AQUATHERM ALMATY

12. ročník medzinárodnej výstavy bytovej a priemyselnej techniky a zariadenia

Termín konania: 04.09. – 06.09.2019

Miesto: Almaty

Web: <https://www.aquatherm-almaty.kz/ru/>

Zoznam účastníkov (2019): <https://www.aquatherm-almaty.kz/ru/2019ru>

Mining Metals Central Asia

25. ročník veľtrhu banského a ťažobného priemyslu

Termín konania: 18.09. – 20.09.2019

Miesto: Almaty

Web: www.miningworld.kz

Zoznam účastníkov (2019):

<https://www.miningworld.kz/ru/vystavka/spisok-uchastnikov/exh-list-2019>

KAZCOMAK

16. ročník veľtrhu cestného a priemyselného stavebníctva

Termín konania: 18.09. – 20.09.2019

Miesto: Almaty

Web: <https://www.kazcomak.kz/ru/>

Zoznam účastníkov (2019): <https://www.kazcomak.kz/ru/spisok-uchastnikov/2019>

Metaltech Central Asia

4. ročník veľtrhu spracovania kovov

Termín konania: 18.09. – 20.09.2019

Miesto: Almaty

Web: <https://www.metaltech.kz/ru/>

Zoznam účastníkov (2017): <https://www.metaltech.kz/ru/spisok-uchastnikov/2017>

Promstroj Astana

2. ročník stavebného veľtrhu

Termín konania: 02.10. – 04.10.2019

Miesto: Nur-Sultan, výstavný areál KORME

Web: <http://www.buildexpo.kz/>

Zoznam účastníkov (2018): http://www.buildexpo.kz/list_exhibitors_easy.html

Veľtrhy Powerexpo Kazakhstan, Lighting Kazakhstan, ReEnergy Kazakhstan

17. ročník 3 veľtrhov: energetického, osvetľovacej techniky, obnoviteľných zdrojov energie

Termín konania: 23.10. – 25.10.2019

Miesto: Almaty, КЦДЦ „Atakent“, Timiriazeva 42

Web: www.powerexpo.kz

Zoznam účastníkov:

https://www.powerexpo.kz/images/download/2019/PAlmaty19_exhibitors_rus.pdf

KazAgro, KazFarm

10. ročník agrotechnického a potravinárskeho veľtrhu

Termín konania: 23.10. – 25.10.2019

Miesto: Nur-Sultan, výstavný areál KORME

Web: <http://www.korme-expo.kz/ru/expos/%202019/?id=468#sthash.omYbQAUC.dpbs>

Astana Zdorovie

16. ročník zdravotníckeho veľtrhu

Termín konania: 30.10. – 01.11.2019

Miesto: Nur-Sultan, výstavný areál KORME

Web: www.astanazdorovie.kz

Zoznam účastníkov (2018): <https://www.astanazdorovie.kz/ru/2018ru>

Zdroj: Kapital KZ, Kazakhstan Today, Ministerstvo financií KZ, Primeminister KZ, Kazinform, Ministerstvo národného hospodárstva KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Forbes KZ, Zakon KZ, Strategy 2050, Astana Times, Akorda, 24 Chabar, Finprom KZ, Informburo KZ, Kazpravda, Qazaq Times, Tengrinews, Kaznews, Ranking KZ, Ministerstvo energetiky KZ,

Pozn.: údaje uvedené v národnej mene (KZT) boli pre lepšiu názornosť prepočítané na EUR kurzom k 12.08.2019: 434,488 KZT/1 EUR.

Spracoval: Ján Galoci, radca
Nur-Sultan, 12.08.2019